

חברת 3 mental, ינואר 97

בריאות נפש וסדר ציבורי

מאת: ז'אק אלן מילר

תרגום: אילנה רבין

לבריאות נפש אין שום הגדרה אחרת מלבד זו של הסדר הציבורי. אין למעשה שום קריטריון יותר ברור לאובדן בריאות הנפש מאשר זה המשתקף בהפרעה לסדר זה – וזה יכול להגיע עד לסדר האמור להיות פרטי, של המשפחה.

בריאות נפש ותנועה

הדבר החשוב ביותר בחיים, ביחס לבריאות הנפש, זה להתנהג נכון בכביש, ויותר מכך, לחצות אותו מבלי להיחצות/להידרס. אנחנו מבטאים זאת בשפה היומיומית - השכל-הישר (commonsense) תמיד צודק – כשנאמר על מישהו שאין להפקיד בידיו ילד כדי שיחצה את הכביש. זהו קריטריון אמיתי של בריאות נפש. בכפר, למשל, מאחר ואין כבישים ואפילו פחות מכוניות, התקנים של בריאות הנפש היו הרבה יותר רופפים מאשר אלה של ימינו, בערים, היכן שיש תנועת מכוניות נמרצת. ככל שהתנועה יותר נמרצת, כך יותר נחוצה בריאות נפש. אני יודע אם זה מקבל אישור על פי הסטטיסטיקה. אנחנו יכולים היינו להציע נושא זה לידידינו המדענים: הקורלציה בין התקנים לבריאות נפש והמצב של תנועת המכוניות. יש גם את אלה שלא רוצים לצאת מהבית, אלה שגם מפריעים לסדר הציבורי, בתחום של המשפחה. זה שמתבגר מסתגר בחדרו, יכול להיות סימן חשוב של בריאות הנפש. מישהו שלא יוצא אף פעם לרחוב, שאין לו משפחה, שאין לו משפחה, זה מפריע לשוער הבניין – דמות חשובה של חיי היומיום. כל העולם יודע שצריך לשמור על יחסים טובים עם שוער-הבית. בהקשר לבריאות נפש, תמיד מדובר על שימוש נכון בכוח. בריאות נפש היא ביסודה שאלה של כניסה, יציאה ושיבה – אם לא מדובר בבריאות. השיבה לאחר היציאה היא מהותית לסדר הציבורי. לחזור לביתך כדי לישון יכול למשל לאפשר מניעה של גירושין. הבעיה המרכזית בפרקטיקה של בריאות הנפש היא לדעת למי אפשר לתת לצאת, ומי יכול לצאת רק בתנאי שישבו לקבל את הטיפול שלו. אלה הם העובדים של בריאות הנפש שמחליטים אם מישהו יכול לנוע בין אחרים ברחוב, במדינה שלו, בין מדינות, או להיפך, אם הוא לא יכול לצאת מביתו, או אם הוא יכול לצאת כדי ללכת לבית-חולים-יום (אשפוז יום), או גם אם הוא צריך להישאר בבית חולים פסיכיאטרי. לא נשאר יותר, אם כך, אלא רק להחליט שהוא גם צריך להיות קשור, מאחר ובמקרים מסוימים, הסכנה היא מרידה בטיפול.

להיות בר-ענישה על מעשיך

העובדים בבריאות הנפש מכירים בכך שהם קרובים לעובדי המשטרה והמשפט, וקירבה זו מסנוורת אותם. הם מנסים להיות בצד אחר, אבל זאת רק משאלה. לבריאות הנפש יש בכל זאת מטרה לשלב את היחיד בחיק הקבוצה החברתית. הסתפקות בקביעת שוויון-ערך בין בריאות-נפש לבין סדר-ציבורי אינה מספיקה, כפי שנראה מתוך ההבדל שבין קטגוריות עובדים אלה. יש טלטלות שחלות על בריאות-הנפש וגורמים אחרים, שנוגעות למשטרה ולמשפט. מהו הקריטריון שממקם יחיד נתון, מצד זה או אחר של בריאות-הנפש והסדר-הציבורי? הקריטריון האופרציונלי הוא האחריות, הענש. לאקאן כותב שהאחריות בהיבט של עונש היא אחד המאפיינים המהותיים של תפיסת האדם ששווה בחברה נתונה. אולי זה יראה מפתיע, שקיים בין הכתבים של לאקאן טקסט לגבי "קרימינולוגיה ופסיכואנליזה". לאקאן מדגיש את האחריות כמושג מהותי בהתפלגות שבין בריאות-הנפש, הסדר-הציבורי והפסיכואנליזה. העניין המכריע עבור המושג של בריאות-נפש הוא אם כך ההחלטה לגבי האחריות של היחיד, האם הוא אחראי וצפוי לענישה או להפך, לא-אחראי וזקוק לטיפול

ההגדרה הטובה ביותר של אדם שהוא במצב טוב מבחינת בריאות-נפש, היא שאדם זה הוא בר-ענישה על מעשיו. זוהי הגדרה אופרטיבית, לא-אידיאלית.

למשל, צ'אוצ'סקו אינו בבריאות-נפש טובה. לא ניתן לטפל בו. אם מישהו היה אומר עליו שהוא פרנואידי, הוא כולאים את המכריז ולא אותו. זה הנושא אליו ברצוני להתייחס, המימוש. היכולת עצמה להיות בר-ענישה, חומקת מהדיאגנוזה של בריאות-נפש. מה משמעות ה"אי-אחריות"? פירושה שלאחרים יש את הזכות להחליט בעבור מישהו, שסובייקט זה כבר אינו סובייקט בהתאם לחוק. ההגדרה של הסובייקט לא מופיעה החל מהנפשי אלא החל מהחוק. אפשר לראות שם את הצלם של הטוטליטריזם עצמו, שתמיד מישהו אחר מחליט. במצב כזה, אלה הם כל האחרים שהם משוגעים. ההוכחה לכך היא שלא ניתן לצאת מהמדינות.

נתרכז ברעיון של אי-האחריות. האם זה שאינו-אחראי (irresponsable) הוא זה שאינו יכול להצדיק את מעשיו, שאינו יכול לענות לגבי זה (en repondre). המילה עצמה של אחריות (responsabilite) כוללת את זו של ה- תשובה/מענה (reponse) – זה אותו שורש. האחריות היא האפשרות להשיב מעצמו/ביוזמתו. הקרימינולוגיה מעניינת את הפסיכואנליזה במידה שהיא שואפת לדעת האם מחלת-הנפש מביאה לתוצאה שסובייקט החוק/הזכות, מושעה.

הפסיכואנליזה אינה עובדת של בריאות-הנפש

אנחנו יכולים לתקן פה את שוויון-הערך בו התחלנו, בכדי להתקדם ולטעון שבריאות-הנפש היא חלק, תת-קטגוריה של כלל הסדר-הציבורי. הנירוזה האובססיבית, למשל, ניתנת לחלוטין להתאמה עם הסדר-הציבורי. אנחנו יכולים להגיע עד כדי כך שנשאל את עצמנו, האם הממציאים של הסדר-הציבורי לא היו בעצמם נירוטים אובססיבים. שופט, שכל הזמן חושב על האקט המיני, לא מפסיק בגלל זה להגיב כמו שופט. הוא יכול בהחלט לשפוט, מבלי שיהיה בראשו, במשך זמנים אלה, דבר מלבד אובססיות מיניות.

הפרנויה, אף היא בתאימות מלאה עם הסדר-הציבורי, ובמקצועות מסוימים יותר מאשר באחרים. זה פרנואי ששמעתיו אומר, בחדר-העבודה שלי, שהוא בבריאות-נפשית מושלמת. איני יודע אם מישהו שאינו פרנואי יכול היה לומר דבר כזה.

אנחנו יכולים, אם כך, על פי נקודה זו לנקוט בעמדה שהפסיכואנליזה לכשעצמה אינה עובדת של בריאות-הנפש. אולי זה שם שנמצא הסוד של הפסיכואנליזה – למרות כל מה שאפשר לחשוב ולומר כדי להצדיק את תפקידה במונחים של תועלת חברתית.

הפסיכואנליטיקאי לא יכול לא להבטיח ולא לתת את בריאות-הנפש. הוא יכול לתת רק את הישועה / ברכת-שלום – (salut), לברך-לשלום את הפאציינט שבא לתוך חדר-עבודתו. בנוסף, כשזה עובד טוב, האנליטיקאי הוא זה, שנשאר כלוא שם, כאילו היה זה הוא שהוציא את עצמו מהתעבורה/תנועה.

בפסיכואנליזה, לברכת-שלום טובה, יש חשיבות רבה. אומרים למשל שהפגישה הלאקאניאנית בתקופתה האחרונה, צומצמה ל-ברכת-שלום. ייתכן שזה הוא העיקר. היינו יכולים להעמיד זאת למול בריאות-הנפש. נוכחתי-לדעת זאת לאחרונה – מישהו, שלא אמרתי לו טוב, ברכת-שלום, יכול היה זמן מה אחר-כך לבקש אנליזה. מדובר על ברכת-השלום, שיש לה השלכה על הפרקטיקה לכשעצמה, מבלי שניתן יהיה באופן מיידי לצפות את התוצאה. זה שם שנמצא ההבדל בין השתיים.

הסובייקט המוגדר כתשובה

ניתן לחקור את השימושיות של הפסיכואנליזה, במידה ש... , מנקודת מבטו של הסדר-הציבורי, האנשים שעוברים אנליזה הם בקו-הבריאות. ההבדל, ואולי הפרדוקס, הוא שהפסיכואנליזה היא טיפול שפונה אל סובייקט (שהוא) בהתאם לחוק/בעל זכות. העבודה שלנו פונה למחלות נפש – אם רוצים לקרוא להן ככה – שלגביהן יש סובייקט בהתאם לחוק/בעל זכות, סובייקט שעונה לגבי מה שהוא עושה ולגבי מה שהוא אומר, עד נקודת הידע, שאם לגביה הוא לא יכול לעשות זאת, הדברים לא

מסתדרים. לא נראה לו שזה שטותי לומר או לעשות דברים שלגביהם הוא לא יכול לתת תשובה.

אלה שעשו היכרות עם ההוראה של לאקאן, יכולים למקם את המושג – סובייקט, החל מהממד הזה של התשובה. הסובייקט של החוק, שתפוס בשיפוע/בציר של התשובה, זה הסובייקט של האמירה (enonciation) – אנחנו משתמשים במושג מלינגוויסטיקה. זה הסובייקט שמשיב לגבי ההיגד (enonce) שלו, לכן זה הכרחי שלא יבלבל אותו עם עצמו. התנאי כדי להבדיל את הסובייקט של האמירה, הוא שהסובייקט יכול לתפוס מרחק למול ההיגד שהוא הפיק. זה הסובייקט שיכול לציין שהוא אמר משהו, אבל שהוא אינו יודע מדוע אמר זאת, או שהוא אינו מאמין לזה, או שזאת הייתה סתם התבדחות או שהוא חושב להפך ממה שהוא אומר. זה הסובייקט המסוגל לשפוט לגבי מה שהוא אומר או עושה. החל מהחיבור שבין: בריאות-נפש, סדר-ציבורי, אחריות, חוק/זכות, תשובה, אפשר לתפוס את המקום החשוב שפרויד שימר למושג – המפתיע אולי – של תחושת האשמה. תחושת האשמה, זה בדיוק ה- pathos של האחריות, הפתולוגיה העיקרית של הסובייקט. מה המובן/כוון שלה? אני מרגיש אשם לגבי "איני יודע מה". זה תנאי מקדים של הפרקטיקה האנליטית. לקבוע את קיומו ולייצר אותו, זה בצורה מסוימת המטרה של השיחות הראשוניות. מדובר בתחושת האשמה כרגש/אפקט של הסובייקט של הלא-מודע. כשאנחנו קובעים שאפקט זה קיים, אנחנו יכולים לומר שישנו סובייקט שמסוגל לענות. לאקאן מגדיר את הסובייקט בדיוק כתשובה. אנחנו יכולים להגיע בתוך הפסיכואנליזה בדיוק עד לגבול שאומר, שהסובייקט עצמו הוא תשובה. שם הוא, הבסיס של הקשר החברתי של מה שפרויד המציא, מנקודת מבט פסיכואנליטית לגבי החברה. פרויד לא הגדיר את החברה באמצעות בריאות-הנפש, אלא החל ממיתוס, ולא סתם אחד, אלא זה של רצח קדמוני הנמצא בבסיס החוק, זה שאומר "כולם אשמים". זוהי התשובה המיתית ל- "אני מרגיש אשם לגבי איני יודע מה", המוות של האב. זה מאפשר גם להבין מדוע לאקאן מציע להשאיר את הנבלים הרחק מההתנסות האנליטית. מהו הסובייקט כ-נבל? זה הוא שממציא לעצמו הצדקות/תירוצים לכל. לאקאן עודד, בשיחות הראשונות את המכוונות-הסובייקטיבית-הראשונית לאנליזה (או: תיקון-הכוון הסובייקטיבי שקודם לאנליזה). הסובייקט נכנס לאנליזה בהתלוננו על האחרים, ותיקון-כוון זה – האנליזה של דורה היא דוגמה קלאסית לכך – מוביל אותו לתפוס שיש לו משהו לראות באמצעות הדברים עליהם הוא מתלונן, שזה גם באשמתו.

הסובייקט של הלא-מודע הוא תמיד נאשם

הסובייקט של הלא-מודע הוא תמיד נאשם, וזה כדי להוכיח זאת שפרויד המציא את האני-העליון.

"לא להירתע בפני הפסיכוזה", זהו משפט של לאקאן שחוזרים עליו בכל מקום, באותה מידה בברזיל כמו באירופה או בקנדה. לא צריך להירתע, אבל עם יוצאים-מן-הכלל. אנחנו יכולים לדון בכך בקשר לאנליזה של פרנואים, שמציבים בעיות טכניות, שקשה להתגבר עליהן. זה שאנו מכנים פרנואי, הוא זה שנמצא בעמדה הסובייקטיבית של המאשים, ולא של הנאשם. הוא נרדף, אבל על ידי האשמה/הטעות של האחרים.

הפרוורטים, אלה שמצהירים על התנהגויות שנקראות פרוורטיות לפי הסיווג הפסיכיאטרי – חומקים אפילו מהגדרה זאת. פרוורטי אמיתי, לא בא לבקש אנליזה. ואם בטעות הוא עושה זאת, הוא מסתלק. אבל, פרוורטי יכול לבקש אנליזה במידה שיש לו תחושת אשמה לגבי התנהגותו, כשהוא מפסיק להמציא תירוצים לגבי מה שהוא לא יכול להימנע מלעשות. ההתנסות גורמת בעצם לחשוב שמדובר באנשים בעלי הבחנה מוסרית גבוהה, בניגוד לתדמית שנוצרה לגביהם. נוכחות הרגש/האפקט הסובייקטיבי של אשמה הוא בעל אופי החלטי באשר לגבי מה שניתן לאנליזה אצלם.

הדיבור, לגבי הפרוורטים, לגבי מה שמישהו לא יכול שלא לעשות, מאפשר לנו להצדיק באנליזה את מושג הדחף.

למה אנו קוראים דחף - האם זה עוד מיתוס פרוידיאני? אנחנו מדברים על דחף כאשר הדברים מופיעים באותו ממד בו לא ניתן שלא לעשותם. הבעיה היא אם כן, לדעת אם יש

סובייקט של החוק/זכות או שאין. לאקאן יכול להגיד שהדחף הוא ללא-ראש (acephale), ויש מעין שהייה/השעיה של הסובייקט של החוק/זכות. בכדי לדבר על העמדה הסובייקטיבית בדחף, אנחנו יכולים לומר שמדובר על היחס של הסובייקט עם בקשה/דרישה שלמולה הוא אינו יכול להתגונן/להגן על עצמו. יש קשר בין הדחף לבין האני-העליון – כפי שגם למילה הגנה (defense), יש קשר עם המשפטי. פרספקטיבה זאת, שאני מציע לכם, מאפשרת למקם את הקשר/חיבור בין הדחף והאיווי – הדחף כמיתוס פרוידיאני, והאיווי כמיתוס לאקאניאני. כיצד הם מובחנים זה מזה, מה אם לא דרך העובדה שאנו מדברים על דחף כאשר הסובייקט מתלונן על כך שאינו יכול להתגונן בפניו, ועל האיווי כאשר הוא מתלונן על כך שהתגוננותו מוצלחת מדי? ההבדל הוא בהגנה. באיווי היא פנימית לדינמיקה של האיווי עצמו, במובן שהאיווי ודחיית האיווי קשורים ונעשים באותה תנועה. אנו מדברים בניגוד לכך על הדחף כשהפונקציה הסובייקטיבית אינה מסוגלת להציב את ההגנה.

הסובייקט בהתאם לחוק

אבל, אתם יכולים לומר לי, זה לא מה שהיא תחושת האשמה. לתחושת האשמה יש גם ליקויים/פגמים. למשל, באבל הפתולוגי, היכן שהסובייקט נרמס על ידי האשמה של האובדן, או במלנכוליה, שבקשר אליה יש תמיד קשיים, חולשה, התנגדויות לתאר אותה אפילו בשדה של הפסיכואנליזה, מאחר שנוכחות של תחושת האשמה מונחת כקושי. בניגוד לכך, במקרה של שרבר, הן שהדברים ברורים, האשם מההתחלה עד הסוף, הוא אלוהים. זה הוא שצריך להיות בעל תחושת אשמה בשביל להפריע, לא רק לסדר החברתי אלא לסדר העולמי כולו. זה כבר לא בדיוק התנועה של מכוניות פה, זאת תנועת הכוכבים בשמים. בהתנסות הפסיכואנליטית, תחושת האשמה לא מפריעה לתביעה אלא מצדדת בה. צריך לתפוס את הקשר בין השניים, שנראים כמנוגדים זה לזה. רק סובייקט של החוק/בעל זכות (sujet de droit), סובייקט שיכול לומר "יש לי הזכות ל..." ("j'ai le droit a"), יכול לחוש תחושת אשמה. זה העיקרון עצמו של התביעה. אם אינכם חושבים שהתביעה היא משהו עיקרי בפרקטיקה האנליטית, אזי מה שאינכם לוקחים בחשבון הוא שלסירוס אין מובן אלא על בסיס התביעה. מדינת החוק היא הכרחית לפסיכואנליזה. לא תיתכן האחת ללא השניה, או שיש פסיכואנליזה חשאית, כמו ש-ז'אן פייר קלוז' הסביר לנו לאחרונה בשובו מהאיחוד הסובייטי. ככל שמדינות אלה תהפוכנה למדינת חוק, הפסיכואנליזה תוכל להיכנס לשם. היא נכנסת באותו זמן שנכנסים זכויות האדם (les droits de l'homme). צריך שתהיה הזכות לשתוק. לא ניתן לקיים אנליזה שם היכן שלא קיימת זכות הדיבור, ויותר מכך החובה לדבר. הכרחי שהאנליטיקאי, בעבור הבריאות-הנפשית שלו עצמו, יהיה כזה שהחלים מתחושת האשמה שלו. זה מסוכן אחרת, לפנות לאנליטיקאי. זאת יכולה להיות תשובה חגבי השאלה של הכשרתם של אנליטיקאים, שיכולה להסתכם ב"החלמה מתחושת האשמה". זה מסוכן בכל זאת, מאחר וההכשרה של האנליטיקאים קרובה לזו של המנוולים. בגלל זה יש להבחין. יש לרפאם מתחושת האשמה באשר הם אלה, שמובילים את הריפוי, ובאותו זמן – וזה הכי קשה – לא לרפאם באשר הם סובייקטים. לרפא את זה בפונקציה של אנליטיקאי, כדי אף על פי כן לחזק זאת באשר הם סובייקטים. שמענו את לאקאן מתלונן, בסמינר שלו לגבי הדרישות של האני-העליון. צריך לחשוב שלאקאן היה צריך לשלם את חובותיו, להתנצל על שפתח בפנינו את דלתות הפסיכואנליזה. היא שילם זאת על ידי עבודה תיאורטית. התגובה התרפויטית השלילית, לפי הביטוי הפרוידיאני – שאיני מוצאה משמחת כלל – מטרחה היא להעביר את האשמה על האנליטיקאי – "לא יכולתה לרפא אותי" – כלומר למקם את האשמה על ה-אחר. הסירוס שאין להעלותו על הדעת בממשי הטהור, הוא בעל מובן רק בעבור הסובייקט של החוק, זה שיכול להגיד "יש לי הזכות ל...". זה מה שכונן עבור פרויד את סלע ההתנסות האנליטית.

צ'ק "עצמי"

כדי להסביר זאת במונחים של השוק, זה כאילו לסובייקט יש צ'ק "עצמי", אותו אינו יכול לפדות. צ'ק "עצמי" זה, זה מה שמכנים הפאלוס, הפאלוס כסמל, הבסיס עצמו של התלונה

בפסיכואנליזה – "יש לי הזכות למשהו שאני לא יכול לפדות". הסובייקט תמיד מגיע לאנליזה כמי שבא לפדות, והפסיכואנליטיקאי הוא הקופאי – "תסביר לי איזה צ'ק "עצמי" יש לך". התוצאה היא שבסוף, זה שבא לפדות הוא זה שמשלם, ובתנאי אחד שהציג את הצ'ק שלו לקופאי, כי אין לו נגישות לשום דבר מחוץ לדיבור על כך. זה בכך שהפסיכואנליזה עלולה להראות כמעשה מרמה/הונאה, מעורר ספקות, אם יש לנו מספיק בריאות-נפש כדי לשחק משחק זה.

המושג הפרוידיאני של הסירוס יכול היה להיות בלתי-מתקבל-על-הדעת, אם לא היה מדובר על זכות על הפאלוס, במידה שווה עבור הגבר כמו עבור האישה. זה אפילו יותר קשה מהצד הגברי, מאחר והוא נושא האיבר. אנחנו יודעים- וזה הסוד האחר של הפסיכואנליזה, סוד של Polichinelle- שהצ'ק לעולם לא ישוב לקופה /יפדה, מאחר והקופה היא תמיד בצד השני. זה הסירוס הדמיוני. למרות הצ'ק ה"עצמי", הארנק/הכיס הוא תמיד ריק.

האמת היא שבכדי לפדות את הצ'ק, אין פתרון אחר באופק אלא לתפוס את המקום של האנליסט, כלומר, להפוך לקופאי. האנליסטים הם ה- desesperados של הצ'ק ה"עצמי", אלה שנטשו את רעיון הפדיון עם התוצאה הפרדוקסלית שיש להם את הארנק/כיס מלא. הסובייקט בסירוס הוא הסובייקט של החוק/הזכות, זה שצריך לגלות שהצ'ק-ה"עצמי" שלו – וזה של כל אחד אחר – הוא בלתי-אפשרי לפדיון, בעבורו. צריך לפעמים לנסות עם מספר אנליסטים, שאף אחד לא עומד לשלם את הצ'ק. סובייקט של החוק/הזכות הוא גם סובייקט שחייב, כלומר, שהוא מציית לפקודה – "עליך לפדות". "עליך לפדות" מתורגם במונחים של התענגות, לפדות את ההתענגות. מה שמתגלה, זה שבהציגו את הצ'ק, הוא מתענג על כך די-והותר – מתענג על כך באמצעות מילים.

המנטלי, החברתי

זה מה שמצחיק בבריאות-נפש, מפני שמדובר בהפרעה מבנית של הפיזי, המנטלי ושל החברתי. Hebe Tizio הזכיר לנו את ההגדרה של *etre complete dans le physiques, le mental, et le social – O.M.S* להיות בשלמות בפיזי במנטלי ובחברתי. זה הקול הרך של הציווי הבלתי-אפשרי, נוסחה של האני-העליון המודרני, שמתוארת היטב מאחר וקיימים שלושת המושגים – הפיזי, המנטלי והחברתי.

המנטלי הוא איבר, שאינו שמור רק לאנושות. יש מהמנטלי ביצורים החיים מהרגע שיש חושים, מכשיר תחושתני. לחיות יש גם רוח / esprit, שמשלימה בהכרח את הפיזי של היצור החי. רוח זאת – כלומר, לחשוב, להזכר – מאפשרת להם לחיות בסביבה שלהם. המנטלי הוא איבר הכרחי להתאמתו של הפיזי לעולם.

יודעים עכשיו הרבה יותר על הרוח כאיבר, מאחר והביו-כימיה של המוח התפתחה, ויותר מכך, ההתנהגותיים (הביהיוריסטים), מאפשרים להוכיח שאצל העכברים והיונים, המנטלי הוא איבר שימושי לחיים, מדריך לחיים. העכבר הוא חלק ממכלול. בגלל זה לאקאן יכול לומר שהאורגניזם חורג מגבולות הגוף שלו/האינדיבידואלי. האורגניזם הוא האורגניזם לכשעצמו, עם צד מנטלי ופיזי ובנוסף העולם שלו.

האם ניתן לחשוב על יצור חי ללא המנטלי? זה יהיה יצור חי שיכול לכוון את עצמו בממשי הטהור. זה מה שפרויד מציג לנו עם הליבידו. המיתוס שיצר לאקאן, בקשר לליבידו הפרוידיאני, שזה יצור חי ללא מכשיר תחושתני, שלא מכיר דבר מהממד של העולם, ושהוא מהסדר של הממשי הטהור. עם השם הלאקאניאני של התענגות, מדובר על משהו שלא רוצה לדעת דבר.

זאת גם העניין בקשר לדחף, הוא לא רוצה לדעת דבר. מה מחפשים בידע? הליבידו המיתי, שנעשה מיתוס על ידי לאקאן, לא רוצה לדעת כלום.

החיה, מאחר וישי לה רוח, לא נמצאת בממשי הטהור, היא הופכת אותו למציאות. ההבדל בין הממשי לבין המציאות, זה התיווך של המנטלי.

ניתן באופן מדויק לתאר באופן זה את עולמו של הזבוב. לאקאן נותן לנו תיאור שיוצר חשק להיות כזה (זבוב), מפני שרואים שלזבוב יש בריאות-נפש מושלמת, במידה שאנו מגדירים אותה כהרמוניה, כאיזון, של ה- Innenwelt ושל ה- Umwelt.

האדם נכנס לעולם דרך ה – חברתי. השפה מפריעה באופן יסודי להתאמה של ה –
Innenwelt עם ה – Umwelt. מחלת-הנפש נמצאת בנו מאז ההתחלה. המודל שלנו של
בריאות-נפש אינו זה של החיה. הדוגמא העדיפה של בריאות-נפש בתקופתנו יכולה להיות
המכונה. לכן ניתן לומר על מישהו ש – il a pete les plombs .
בסביבה שלנו אין כלום מהטבעי, היא מובנת על ידי השפה ומלאה בזכויות וחובות. פרויד
כבר הצביע על כך שלרוח שלנו מפריע הנרקסיזם, שיוצר מכשול בסיסי בפני ההתאמה /
ההסתגלות. זה העקרון, התוצאה עצמה, של הפרעה זו על המנטלי. אנחנו מכירים את
תפקידה בעכבה, למשל.

....והלא-מודע

כל מה שאינו פיזי אצל האדם אינו בהכרח מנטלי. יש משהו שאינו מנטלי גם אם הוא נראה
כזה. זאת החשיבה שכונתה על ידי פרויד ה – "לא-מודע" . הלא-מודע אינו מהסדר של
המנטלי, ויש להבדילו גם מהנפש / mens sana in corpore sano – הנפש בריאה
בגוף בריא. מה שמונע את הנפש הבריאה ואת הגוף הבריא, זה הקיום הבלתי-הרמוני של
מחשבה אחת.
מה ההגדרה הכי קלאסית של הבריאות? הבריאות מוגדרת על ידי השקט של האיברים. אבל
ישנו הלא מודע שאף פעם לא שותק, וככה, הוא לא תורם כלל להרמוניה. כשהיא מוגדרת
ככה, בריאות-הנפש אינה יכולה לשמש אותנו כקריטריון בפרקטיקה האנליטית.

ז'אק אלן מילר ענה על שאלות הבהרה לגבי המושגים הבאים (תקציר):
הפרנואי, בפסיכואנליזה, הוא זה שמופיע כמו הסובייקט בהתאם לחוק (sujet de plein droit).
הוא מופיע כדי לדרוש את הצדק או כדי לבצעו. הוא היוצר של סדר ציבורי /שלום הציבור,
ממציא של פקודות /צווים חדשים....

הרבה פרקטיקות עכשיו נכרכות בבריאות-נפש במידה שהן פונות להרמוניה של המנטלי
והפיזי. בגלל המבנה שלה, הפסיכואנליזה אינה כלולה בקטגוריה זו, מפני שהיא מוסיפה לזה
את המחשבה הלא-מודעת, שהיא לא מהמנטלי ולא מהפיזי, אלא זאת שיש לה את היעילות
ליצור אי-סדר ביניהם. (זאת שגורמת ביעילות, לאי-סדר ביניהם). במובן זה, לאקאן ופרויד
נוקטים באותו קו של הפילוסופים והסופרים של המאה ה-XIX, שנטו-חסד לפסיכואנליזה על
שגילתה שהאדם לכשעצמו הוא חולה. אם האדם הוא חולה, התפקיד שלנו הוא לרפאו.